

FOTOKNYGA

APIE PAVASARIO GAMTOS ATGIMIMO
ŠVENČIŲ TRADICIJAS, PAPROČIUS IR APEIGAS
PAKRUOJO KRAŠTE

Fotoknygoje „Pavasario gamtos atgimimo švenčių tradicijos, papročiai ir apeigos Pakruojo krašte“ VVG „Pakruojo rajono partnerystė“ pristato išsaugotą ir iš kartos į kartą perduodamą krašto etninės kultūros paveldą bei supažindina su rajono bendruomenių puoselėjamomis pavasario švenčių šventimo tradicijomis – nuo Kazimierinių iki Sekminių. Pakruojo krašto žmonės išsaugojo tarpusavyje sumišusius senojo mitologinio bei krikščioniškojo tikėjimų elementus, tuo parodydami tradicijų ilgaamžiškumą.

Taip pat foto knygoje pristatomas 2013 m. kovo 27 d. Pakruojo kultūros centre surengtas renginys „Pavasario gamtos atbudimo šventės prasmė, tradicijos, papročiai ir apeigos“, kuriame didžiausias dėmesys buvo skirtas senovinei gamtos atgimimo šventei, arba krikščioniškojo pasaulio pavasario šventei – Velykoms.

Fotoknyga išleista įgyvendinant tarptautinio bendradarbiavimo projektą „Vietos veiklos grupių partnerystė ir bendradarbiavimas organizuojant bendrus renginius, pristatant visuomenei tradicines šventes ir amatininkų patirtį“ pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas“.

Trys vietos veiklos grupės – VVG „Pakruojo rajono partnerystė“ (Lietuva), Akmenės rajono VVG (Lietuva) ir „Dobeleš rajona lauku partnerība“ (Latvija), susitarė bendradarbiauti įgyvendindamos tarptautinio bendradarbiavimo projektą, kuris yra aktualus dėl įgyvendinamų strategijų ir vykdomų veiklų panašumų, dėl vietos veiklos grupių teigiamo požiūrio į tautinio tapatumo ir etnografinio savitumo išsaugojimą, bendruomenių ir jaunimo skatinimą neužmiršti krašto tradicijų ir papročių, senųjų amatų ir kartu ieškoti bendrų veiklos sąlyčio taškų.

Projekto metu organizuoti renginiai, apie juos paskleista informacija prisidėjo prie VVG atstovaujama teritorijų patrauklumo didinimo. Renginių dalyviai galėjo palyginti išlikusias tradicijas, jų bendrumą ir išskirtinumą, susipažinti su švenčių papročiais, tautiniais kostiumais, kulinariniu paveldu, rateliais, dainomis, amatais ir vieni iš kitų pasimokyti.

Tik pavasarį taip plačiai išsilieja Kruojos upė

Užlietos lankos prie Pakruojo dvaro

**Besileidžianti pavasario saulė paglosto
ir dvaro tiltą**

PAVASARIO GAMTOS ATGIMIMO ŠVENTĖS TRADICIJOS, PAPROČIAI IR APEIGOS PAKRUOJO KRAŠTE

Per Užgavėnės išvarius žiemą, greitai prasidėdavo bundančio pavasario šventės – triukšmingos, linksmos, pilnos išmonės. Jomis buvo norima prišaukti sveikatą, šilumą, žalumą, javo augimą, paukščių grįžimą. Etnografiniuose šaltiniuose visas kovo mėnuo vadinamas Žemės mėnesiu – tai žmogaus ir jį supančios gamtos darnos mėnuo. Senosios tradicijos mums, įsuktiems į naujausių įvykių ir rūpesčių verpetą, padeda nepamiršti tautinių šaknų. Liaudies ir bažnytiniame kalendoriuje turime dvejopas šventes. Vienos švenčiamos tą pačią dieną, kitos yra kilnojamos. Svarbiausia pavasario švenčių vyraujanti mintis – rūpestis žeme: arimu, sėja, sodinimu, auginimu, paukščių perinimu. Iš įvairių ženklų žmonės stengdavosi nuspėti, kokie bus ateinantys metai.

Didesnė aprašyme panaudotos medžiagos dalis sukaupta ekspedicijų metu. Taip pat pasiremta Žeimelio apylinkių papročius aprašiusio J. Šliavo, Lygumų apylinkių papročius fiksavusio Vlado Trinkos, pakruojiškių šventės apibūdinusių Marijonos Čilvinaitės ir Janinos Samulionytės, linkuviečių papročius liudijusių Vytauto Didžpetrio ir Gintauto Juozo Janušonio užrašymais.

Pirmoji artėjančio pavasario šventė – **Kazimierinės** (03-04), dar vadinama Kovarnių, Kreivavėžio diena – sena lietuvių šventė, skirta pavasariui pašlovinti. Tą dieną sugrįždavo pempės, kovai, kovarniai. O vieversys būdavo jau spėjęs ir apsiprasti. Senoliai šią dieną patardavo praverti tvartų duris, įleisti vidun saulės, kad gyvuliai galėtų pasidžiaugti ateinančiu pavasariu. Kai kur būdavo patariama gyvulius išleisti į lauką. Tikėta, kad tada jie greičiau augs, bus atsparesni ligoms, ištvermingesni. Sekmadienį, prieš Šv. Kazimierą, buvo rengiamos mugės, kur žmonės pardavinėdavo savo pagamintus dirbinius. Ši tradicija išlikusi iki šių dienų. Žmonės sakydavę, kad jau per Kazimierą vieversiai užgieda pirmą giesmę, tačiau, ją išgirdus, pernelyg džiaugtis nevertėtų – tai pranašauja nederlių.

Kovo 10-oji vadinama **Keturiiasdešimties paukščių** diena. Pagaliau pavasaris ir paukščiai, iškeliavę į svetimus kraštus, grįžta namo. Šios dienos pavadinimas – neatsitiktinis. Skaičiuojama, kad apytiksliai 40 paukščių rūšių išskrenda žiemoti į pietus, o pavasarį vėl grįžta į namus. Senoliai tikėjo, kad, jei šią dieną pašala, šalnos laikysis dar 40 parų.

Juozapinės, Pempės diena – kovo 19 d. vykstanti pavasario sveikinimo šventė, pavadinta šv. Juozapo garbei. Nuo Juozapinių jau rengiamasi pavasario darbams. Iki to laiko merginos turėdavo būti prisiverpusios ir prisiaudusios, kad kraičių skrynios nebūtų tuščios. Tą dieną niekas neverpė, kad avinukams galvos nekvaistų. Jei diena būdavo giedra, tikėdavosi pieningų metų. Buvo sakoma, kad per šv. Juozapą jautis jau gali iš pėdos atsigerti. Moterys sėdavo rasodą, kad daigai spėtų paaugti iki sodinimo į daržą. Merginos šluodavo kiemus, grėbstydavo pernykščius lapus, tvarkydavo gėlių darželius. Ši diena – merginų, moterų ir gėlių šventė. Kovo 20–21 dienomis **Pavasario lygiadienis** ir pasaulinė Žemės diena. Lygiadienis – tai astronominio pavasario pradžia. Senovėje merginos prieš saulės tekėjimą bėgdavo į laukus link tekančios saulės. Išvydusios pirmuosius saulės spindulius šokdavo ratelius, dainuodavo ir plodavo rankomis. Žmonės lygiadienio rytą prausdavosi ar maudydavosi upeliuose. Tikėdavo, jeigu upelis atiteka iš rytų, jame išsimaudę bus sveiki visus metus.

Blovieščius, Marijos Apsireiškimas arba Gandrinės (03-25). Šiuo metu tai jau gerokai primiršta, o anksčiau buvusi viena iš svarbesnių pavasario švenčių. Buvo tikima, kad gandras atneša laimę namams, sėkmę arkliams, saugo nuo nelaimių, padidina derlių. Iš rupių sumaišytų javų – kviečių, rugių, miežių, avižų – kepė bandeles, kurias vadino gandro pyragais. Gavėnios metu tik tą dieną žmonės nesilaikydavo pasninko.

Sakoma, kad gandrai parskrisdamos parneša pavakarius. Nuo Blovieščiaus šeimininkė šeimynai pradėdavo duoti pavakarius. Juk turėjo artojai prieš pavasario darbus sustiprėti.

Jaunimas vaikščiodavo po kaimą, aukštai keldami kojas važduodavo gandrą. Valstiečiai, užėję į klėtis, pajudindavo sėklai skirtus javus, tikėdami, kad taip pažadins jų daigumą. Kad javai geriau sudygtų, per Gandrines vyrai apeidavo javų laukus.

Tą dieną merginos nesiukuodavo galvos, kad vištos darželio neiškapstytų. Netekėjusioms merginoms tądien pirmą kartą pamatyti skrendantį gandrą reiškė greitas vestuves. O tupintis – kad dar teks bent metus palūkėti.

Senovėje ši diena dar buvo vadinama **Bičių diena**. Tą dieną bitininkai į medžius keldavo spietynes, kad vasarą spiečiai toli nenuklystų.

Sekmadienis prieš Velykas – **Verba**. Anksti rytą į bažnyčią nešdavo šventinti kadagių (mūsų krašte vadinamų verba), pumpuruotas karklų, blindžių šakeles. Moterys savo verbelę susirišdavo raudonu vilnoniu siūlu. Tikėjo, jog tuo siūlu per rugiapjūtę apsirišus juosmenį, jo neskaudės. Parėję namo tėvai tomis šakelėmis plakdavo užsimiegojusius vaikus tam, kad jie sveiki būtų, kad greičiau augtų: „Ne aš plaku, verba plaka. Būk sveikas nuo metų iki metų“. Sakydavo, jei negavai per Verbą plakti, sirgsi visus metus. Verbos šakelę užkišdavo už švento paveikslo ar lubų sijos, tikėdami, kad į tą vietą netrenks perkūnas. Jų dūmais, užėjus audrai su perkūnijai, smilkydavo kambarius. Pasmilkydavo dedamus perėti kiaušinius, kad vanagas viščiukų nepultų. Dėdavo į kopinėjamų bičių avilį, kad bitės būtų sveikos. Verba paliesdavo ar pasmilkydavo pavasarį pirmąkart į ganyklą išvaromus gyvulius, kad per vasarą sveiki išsiganytų. J. Š.

Po Verbų sekmadienio prasidėdavo **Didžioji savaitė**. Mūsų protėviai tą savaitę nesibardavo, nepavydėdavo, nesiskolindavo ir kitam neskolindavo.

Tai tvarkymosi po žiemos ir pasiruošimo šventėms savaitė. Visą Didžiąją savaitę ruošiamasi Velykoms. Moterys žlunga žlugtą, dulkina patalynę, drabužius, valo pirkias, kiemus. Paskutinėmis dienomis kepa pyragus, verda kumpius, mėsas, suka sviestą, slegia sūrius, tarkuoja krienus. Vyrai daro alų, veža grūdus į malūną, skaldo malkas šventėms. M. Č.

Švęsti pradėdavo jau nuo Didžiojo ketvirtadienio. Dar prieš saulės tekėjimą žmonės eidavo maudytis, sakydavo, kad tada nesirgs. Tvarkydavo kambarius, plaudavo patalus ir sąžinę. Ypatingas dėmesys būdavo skiriamas grindims. Jos šluotražiu būdavo iššveičiamos, ištrinamos iki baltumo, o asla pabarstoma smėliu.

Didįjį penktadienį su žvake apeidavo gyvulius, kad būtų sveiki. Jaunimas Didįjį penktadienį ir šeštadienį statydavo supeklas (sūpynes). Jas dažniausia statydavo ten, kur būdavo daugiau vaikų, didesnis kiemas, patogesnė vieta pakabinti, nes prie jų susirinkdavo vaikai iš viso kaimo. Dažniausiai pakabindavo daržinėje, klojime arba tarp dviejų medžių, sujungę juos skersiniu. Jei nebūdavo šalia dviejų medžių, tada į žemę įkasdavo du stulpus ir varžtais prie jų pritvirtindavo skersinį. Prie jo pritvirtindavo dvi kartis ir lentelę atsistėti. Supdavosi, kad uodai nekąstų, galvos neskaudėtų, kad derlius geresnis būtų.

Didįjį šeštadienį skubėdavo į bažnyčią švento vandens ir ugnies. Manyta, kas pirmas parsineš vandens ir ugnies – to gyvuliai bus riebūs. Iš bažnyčios šventoriaus laužo parsinešdavo su kempine šventos ugnies ir su ja namuose įkurdavo židinį. Prieš pakuriant paruošdavo krosnį ugniai priimti. Senąją ugnį užgesindavo, krosnį iššluodavo ir naujai pakraudavo. Nugerdavo po gurkšnį švento vandens, šlakelį įpildavo į šulinį. Sakydavo, kad Velykų vanduo ir ugnis saugo nuo žaibų, ugnies, ligų. Šeštadienį kūrendavo pirtį. Velykoms, išpūtę kiaušinio turinį ir iš sulankstyto popieriaus padarę sparnus bei uodegą, darydavo paukščiukus. Galvutę nulipdydavo iš

tešlos. Kelis tokius paukštelius pakabindavo virš stalo. Buvo manoma, kad juose apsigyvena per šventes į savo namus sugrįžusios mirusiųjų vėlės.

Linkuvoje Velykų išvakarėse žmonės eidavo į bažnyčią ir ten išbūdavo visą naktį, laukdami Jėzaus Kristaus prisikėlimo. Vaikiniai, užsidėję popierinius šalmsus, susiveržę diržus, stovėdavo laikydami rankose medinius kardus ir ietis, vaizduodavo karius, saugančius Kristaus karstą. Vaikai lakstydavo su barškučiais vaikydami piktašias dvasias. Saulei tekant grodavo orkestras, tris kartus žmonės apeidavo aplink bažnyčią giedodami:

Linksma diena mums nušvito,

Visi troškom džiaugsmo šito.

Kristus kėlės, mirtis krito.

Aleliuja, Aleliuja, Aleliuja.

Po miestelių ir šventorių šlaistėsi žydais apsitaisę jaunuoliai. Rytą prie karsto atbėgdavo barzdotas Judas ir pamatęs, kad karstas tuščias baisiai suklykęs krisdavo ant žemės. Kareiviai prišokę paguldydavo jį ant iečių ir nešdavo į šventorių. Paguldę patvory, pūsdavo į ietis ir Judas atsigavęs nulėkdavo sau. G. J.

Velykos – labiausiai jaunimo laukiama šventė. Tai buvo gera proga po niūrios pusantro mėnesio gavėnios vėl susiburti ir pasilinksmiti.

Jei kas nusikalsdavo per gavėnią, tą vesdavo į pirtį ir uždarydavo kartu su katinu, žąsinu ir avinu, kad apdraskytų už nuodėmes. J. Š.

Jau iš anksto vaikams imdavo kalbėti: „Jei būsite geri, Velykis atneš jums kiaušinių“. Kai vaikai paklausdavo, iš kur Velykis gauna tiek daug kiaušinių, jiems sakydavo, kad pamiškėj Velykų zuikis pasistatęs krosnelę kiaušinius verda ir dažo mažiems vaikams. Velykiu čia kai kas vadindavo nuo vandens ar kokio daikto atsimušusį „Saulės zuikutį“. Sakydavo „Jau Velykis kiaušinius miklina“. Ypač džiaugsmingas Velykų rytas būdavo vaikams, kai po pagalve ar krepšelyje po langu rasdavo margučius. Ūkininkai nešdavo į bažnyčią pašventinti kaulų. Pašventintus užkasdavo sklypo kampuose, kad gerai derėtų, kad kruša javų neišguldėtų. J. Š. Velykų rytą paimdavo ližę ir apdaužydavo stogus, kad vėtra jų nenuneštų. J. Š.

Kulyčių kaime sakydavo, kad Velykis margučius vežioja su uore. Iš jos tėvai pasirinkdavo, kiek kuriam reikėdavo. Tada Velykis važiuodavo toliau.

Stalui papuošti dar gerokai prieš Velykas pasisėdavo į indą avižų, kad iki Velykų būtų piršto ilgumo. Apie želmenis sudėdavo kiaušinius, o viduryje įtupdydavo avinėlio figūrėlę. Tai turėdavo nulemti gausų derlių.

Gana atsakingą užduotį turėdavo atlikti merginos. Pasak J. Šliavo, margučių marginimas – merginų darbas. Dažus kiaušiniams virdavo iš vantų lapų, svogūnų lukštų ar juodalksnio žievės, pridėję alūno. Nudažę skutinėdavo saulutes, žvaigžduotes, eglutes, žalčiukus. Kartais raštus išpiešdavo vašku.

Velykų rytą šeimininkė imdavo visų Velykinių valgių po gabalėlį, sudėdavo į karzinkėlę (krepšėlį) ar gražų lininį maišelį ir nešdavo į bažnyčią pašventinti. Po pamaldų lauke prie bažnyčios visi sudėdavo maistą ir kunigas pašventindavo. Kai po prisikėlimo sugrįždavo namo, pirmiausia valgydavo šventintų valgių, paskui kitus Velykų valgius. Privirdavo mėsos, kumpio, dešros, raugintų kopūstų. Prikepdavo pyragų, bandelių, primušdavo sviesto. Turtingesni išsikepdavo net žąsį, kalakutą ar paršelį.

J. Šliavas aprašydamas XIX a. pabaigos žeimelių papročius rašė, kad pusberniai eidavo per kaimą lalavodami, kaulindami alaus, kiaušinių ir kitokių dovanų. Jei kuri mergaitė margučių nebeturėdavo, vesdavo ją į tvartą ir sodindavo į vištos gūžtą.

Jei kas per Velykas turėdavo išvažiuoti iš namų, tam įdėdavo virtą kiaušinį, kad kelionė būtų sėkminga. Jei

kelionė nepasisekdavo, tai tą kiaušinį sugrįžę užkasdavo į žemę, kad supūtų.

Pavalgę Velykų pusryčius, po pietų vaikai bėgdavo pas podę (krikšto motinėle), ji dažniausia duodavo du margučius. Aplankydavo vaikai ir kaimynus. Atėję atsistodavo prie durų ir nuleidę galvas tylėdavo, pirštą į burną įsikišę. Šeimininkė suprasdavo, kad vaikas laukia margučio.

Aplankyti krikšto motiną per Velykas buvo sena graži tradicija, kuri suartindavo vaikus su krikšto tėvais. Dovanoti Velykų kiaušinį reiškė linkėti laimės, sveikatos.

Jau pirmą Velykų dieną, po pietų, jaunimas susirinkdavo prie sūpynių. Kol vieni supdavosi, kiti ridendavo kiaušinius. Vaikai, jaunimas išbandydavo rankos taiklumą ridinėdami margučius. Ridendavo nuo kalnelių arba tam padarydavo iš lentų ar žievės gabalo lovelį. Jį padėdavo taip, kad vienas galas būtų pakeltas, o kitas gulėtų ant žemės. Pirmajam nuritinus kiaušinį kitas stengiasi pataikyti į jį, numušti. Pataikei – ir kiaušinis tavo! Kad sektųsi ritinėti, reikia į kepurę įsidėti drugelį. Jeigu ridendami pralošdavo visus kiaušinius, atsinešdavo bulvių, įkišdavo į jas monetą ir ridendavo vietoj kiaušinių. Ridendavo pažeme, kad prižadintų žalčius, o šie – augalus. Supdavosi dažniausia po du sustoję vienas prieš kitą. Supdavosi visą savaitę iki Atvelykio, kiti leisdavo suptis iki Sekminių. Vėliau sūpynes nuimdavo, nenorėdavo, kad vaikai susirinkę tryptų kiemą, triukšmautų.

Pakruojo dvare per Velykas vaikščiodavo barono sesuo, prisidėjusi krepšį margučių. Kiekvienam sutiktam vaikui duodavo po kiaušinį, tik vaikai už tai turėdavo pabučiuoti ranką.

Kunigai per pamokslus drausdavo suptis sakydami, kad Judošius pardavęs Kristų už 30 skatikų, nerasdamas ramybės pasikorė ir tabalavo kartuvėse. Todėl tie, kurie supasi per Velykas, mini Judošiaus kartuves (Sigutėnai).

Jei Velykų rytą giedra – bus geri metai, jei dangus murzinas, tai ir vasara bus murzina (Staškaviečiai).

Atvelykis. Pirmas sekmadienis po Velykų vadinamas Atvelykiu arba vaikų Velykėlėmis. Šią dieną vėl dažomi kiaušiniai, kuriuos per savaitę sudėjo vištos, ridenami margučiai, supamasi sūpynėse. Jeigu dėl kokių nors priežasčių nepavyko pasimatyti per Velykas, pasimatoma su giminėmis. Kiaušinius per Atvelykį daužo tik vaikai.

Jurginės, Jorė, Ganiklis – tai lietuviška pavasario žalumos, žemdirbių ir arkliaganių šventė, minima balandžio 23 dieną. Šią dieną nieko negalima dirbti su gyvuliais: nei važiuoti, nei arti. Jei kas to papročio nesilaiko, tam gyvuliai nuo ligų išsprogs arba žvėrys juos išpjaus. Norint sulaukti gero derliaus nevalia judinti žemės: arti, akėti, kasti, sėti, net kuolo į žemę įkasti negalima. Per Jurgines pirmąkart į ganyklas išvarydavo gyvulius. Prieš išvarant gyvulius pasmilkydavo švęstomis žolėmis arba verba: kad būtų sveiki, kad karvės daugiau pieno duotų, kad vištos daugiau kiaušinių dėtų. Po tvarto slenksčiu padėdavo tvarto raktų pundelį, dalgį ar kirvį, taip tikėdamiesi apsaugoti gyvulius nuo vagių, vilkų ir ligų. Varydavo gyvulius per vandenį, manydami, kad tai nuplaus nuo jų ligas. Iš ganyklos grįžusį piemenį apliedavo vandeniui, kad jis greičiau užaugtų. Po to jam duodavo kiaušinių, sūrio, sviesto. Piemenėliai, susirinkę į vieną vietą, kepdavo Jurginių kiaušinieneį.

Paskutinį pavasario mėnesį švenčiamos dvi kilnojamos Bažnyčios šventės – Šeštinės ir Sekminės.

Šeštasis ketvirtadienis po Velykų – **Šeštinės**. Trys dienos prieš jį vadinosi **Kryžiamomis**, arba Kryžiais. Tai taikos, sveikatos ir derliaus maldavimo dienos. Prieš Kryžiaus dienas merginos apvainikuodavo numatytus lankyti kryžius. Žmonės rytais susirinkdavo prie kaimo kryžių, meldavosi ir giedodavo, prašydami gero oro, dažniausiai lietaus. Per Kryžias dienas nieko nebuvo galima sėti, nes išsikryžiaus javai.

Šeštinės – sena žemdirbių šventė. Tą dieną apeidavo laukus tikėdami, kad taip magišku lanku apjuosia pasėlius ir joks blogio demonas negalės jo peržengti. Šeimynai per Šeštines virdavo šešis virtienius.

Pavasario pabaigos ir vasaros pradžios šventė **Sekminės** – Beržų garbinimo, piemenėlių šventė – švenčiama

septintą savaitę po Velykų, jos metu garbinama augmenija ir naminiai gyvuliai. Vakare prieš Sekmines ūkininkų gryčių durys, lubos, takeliai būdavo iškaišyti berželių šakomis. Sekminių rytą piemenys išgindavo karves, o jų ragus apkaišydavo beržų šakelėmis. Šeimininkai apeidavo laukus, pašlakstydavo švęstu vandeniu, kad ledai jų neiškirstų (Sigutėnai). Parginusius bandą sutikdavo namų šeimininkė. Ji apdovanodavo piemenis kiaušiniais, sūriu, pyragu. Šeimynai per Sekmines virdavo po septynis virtienius. Žmonės sakydavo: „Jei per Sekmines suvalgysi septynis virtienius, visus metus laimingas būsi“. Samdiniai prieš Sekmines darydavo sudėtinį (sambarių) alų gaspadoriams pavaišinti. Po Sekminių jau galima maudytis – nei ligos puls, nei pikta dvasia prisikabins.

Parengė Valentina Alekseriūnaitė

**Pirmieji pavasario saulės spinduliai sidabru
užlieja Klovainių seniūnijos laukus**

Saulei sušvitus sniegas tirpsta akimirksniu

Laukuose jau dvelkia pavasariu

TRADITIONS, CUSTOMS AND RITUALS OF THE NATURE'S REVIVAL FESTIVAL IN SPRING

A kick out of winter on Shrove Tuesday was immediately followed by noisy, joyful, and resourceful festivals of waking spring. They were intended to invite health, warmth, greenery, crop growth, and the return of birds. In ethnography, the entire month of March is called the Earth month, the month of harmony between humans and nature. Ancient traditions remind us, the ones experiencing an upsurge of recent developments and concerns, of our ethnic roots. The calendar refers to twofold feasts, some of which are fixed while others are movable. A concern for the earth – plowing, sowing, planting, cultivation, poultry incubation – has been a prevailing theme in spring festivals. Various signs served as predictions for the full year ahead.

The best part of the material used in the present description had been collected during expeditions. Also, reference has been made to the notes by Juozas Šliavas who described Žeimelis local customs, a sketchbook on Lygumos local customs by Vldas Trinkas, Marijona Čilvinaitė and Janina Samulionytė's notes on festivals held by Pakruojis residents, testimony of Linkuva resident customs taken by Vytautas Didžpetris and Gintautas Juozas Janušonis.

Oncoming spring festivals are preceded by the **Feast Day of Saint Casimir** (03-04), aka Rook (Kovarniai) Day or Crooked - Rutted (Kreivavėžis) Day, an ancient Lithuanian celebration to glorify spring. Lapwings and rooks came back that day whereas larks had already settled in by that time. Some elders recommended opening the barn door to let the sun inside for the animals to enjoy the coming of spring while others advised to keep animals outside on that day so that they grew faster, be tougher and disease resistant. On Sunday before the Saint Casimir's Day, handicraft trade fairs were held. This tradition has survived till the present day. People would say that the Feast Day of Saint Casimir saw larks singing their first song which unfortunately predicted looming crop failures rather than fertility.

The 10th of March is called **Forty Birds Day**. Finally, spring is here and birds return to their home country from foreign land. The name of the day is not accidental. Around 40 species of birds are estimated to fly south for the winter and come back home in spring. The elders believed that a chill on that day implied frost for another 40 days.

Saint Joseph's Day, aka Lapwing Day, March 19, is the spring greeting feast celebrated in honour of St. Joseph. All the preparatory work for spring sowing starts with Saint Joseph's Day. By the time, girls had already spun yarns and woven cloths to fill their dowry chests. On that day, no spinning was done for lambs not to get dizzy. If the day was clear, a dairy year was expected. The ox was said to have a drink from a footprint on the Feast Day of Saint Joseph. Women would do vegetable seed sowing to let seedlings grow an inch or two before transplanting sprouts to soil in the garden. Girls would sweep the yards, rake out leftover leaves, and tidy up flowerbeds. It was the festival of girls, women, and flowers.

Global Earth Day is celebrated on **Spring Equinox** around March 20 - 21. Equinox marks the astronomical beginning of spring. In olden days before sunrise, girls would run through the fields toward the rising sun. They danced in circles, sang, and clapped their hands with the first rays of the sun. In the early morning of the equinox day, people had a wash or a bath in a stream. They believed the stream was flowing from east which meant they would be healthy all year round after swimming in it.

Bloveshch, aka Lady Day or Stork Day (03 - 25), which has already sunk into oblivion, was one of the most important spring feasts formerly. The stork was believed to provide home and horses with happiness and success, to protect against disasters and increase yield. Rolls of bread, called stork cakes, were made of mixed coarse cereals – wheat, rye, barley or oats. This was the only day when the Lenten fast was not observed.

When returning, the stork was said to bring an afternoon snack. Bloveshch Day marked the beginning of an afternoon snack served to the household by the mistress. After all, ploughmen were to gain strength prior to their field work in spring. Young folk would walk around the village lifting their legs high, imitating storks. Peasants would stroke seed crops in the barns, believing this would stir up their germination. On Stork Day, men used to go round crop fields for the crops to sprout up faster. On that day, girls did not comb their hair so hens would not dig the kitchen garden. The view of a stork in flight was an implication for maidens that they would marry in a short time whereas a stork sitting implied waiting a year at least.

In ancient times, this day also had another name, **Bee Day**. On that day, beekeepers would set swarm boxes up in the trees so bee swarms would not fly far in summer.

Palm Sunday falls on the Sunday before Easter. Early in the morning, people would take juniper (locally called “palm”), willow and sallow twigs with buds to church for a blessing. Women used to bind their palm-twigs together with red wool thread. Such thread swathed around the waist during rye harvest was believed to prevent from waist pain. When parents came home from church to find their children oversleeping, they would spank their kids with those twigs so that they were healthy and grew faster. They would say, “You are being whipped by the palm-twigg, not me. Be healthy all the year round”. The one who did not get spanked on Palm Sunday was believed to suffer from illnesses for the year ahead. A palm-twigg tucked away behind a holy picture or a ceiling beam was believed to safeguard that place against thunderstroke. The rooms were filled with incense given off by smoky palm-twigs in a thunderstorm. The sitting was exposed to the smoke of incense so the chicks would escape attacks of the hawk. Palm smoke was used as incense in bee hives to keep the bees healthy. When people put cattle out to pasture for the first time in spring, they touched the animals with a palm-twigg to keep them healthy throughout summer.

Palm Sunday was the beginning of **Holy Week**. Our ancestors tried to avoid quarrels, envy, borrowing and lending that week. Holy Week was designated as days for vigorous housecleaning after winter in preparation for Easter celebration. Women did the washing, cleaned bedding and clothes, tidied up cottages and yards. Last days were devoted for baking cakes, boiling hams and meats, churning butter, pressing cheese and grating horseradish roots. Men were busy with brewing, taking grain to the mill and chopping wood for the feast.

Maundy Thursday was the beginning of the celebration of Easter. People bathed before sunrise in rivers, lakes and springs in the hope that they would not fall ill. They tidied up the rooms, washed their feather-bed and conscience. Particular attention was paid to the floor: the dirt floor was scrubbed, polished to white, and sprinkled with sand.

On Good Friday, a candle was lit in the cattle-shed for the livestock to be sturdy. The youth put up swings on Good Friday and Saturday. Traditionally, swings were located where there were more children, a larger yard, and a more convenient place to hang them up since kids from all over the village would crowd around them. Mostly they were mounted in a shed, a barn, or between two trees connected with a spar. If there were no two trees adjacent, a couple of posts would then be dug into the ground with a bolted crossbar and two poles and a plank to sit down affixed. Swinging helped to avoid mosquito bites and headaches and to increase yields.

On Holy Saturday everyone rushed to the church for holy water and fire; the first ones to get them were considered lucky as their animals would be fat. A holy flame of the churchyard fire was brought home with a sponge, which then served to light a fire in the fireplace. A furnace was prepared for the old fire to be replaced with a new one. The furnace was swept up and re-stoked. Everyone then took a sip of holy water and poured some into the well saying that the Easter water and fire protected from lightning, fire, and disease. Bath house heating would take place on Saturday. Easter birds were made of empty egg shells and attached origami wings and tails. The head was made of dough. Several of these birds would be hung over the table to accommodate the souls of the dead which came back home for celebration.

In Linkuva town, people went to church on Easter eve and stayed there for the night, waiting for the resurrection of Jesus Christ. Young men wearing paper helmets and tight belts, holding wooden swords and spears in their hands, represented soldiers standing guard at Christ's coffin. Evil spirits were chased away by children running with rattles. At sunrise, an orchestra would play and the people walk around the church three times in a solemn procession singing:

A brighter dawn is breaking,
And earth with praise is waking;
For Thou, Oh King, most highest,
The power of death defiest.
Alleluia! Alleluia! Alleluia!

Youngsters dressed in outfit that resembled Jewish clothing lounged about the town and the churchyard. In the morning, bearded Judas came running and seeing the empty coffin, screamed a most horrible scream and fell to the ground. The soldiers made Judas lay down on the spears and carried him to the churchyard. Having put him down at the bottom of the hedge, they would blow the spears. Jude recovered and flew off.

Easter was the most awaited festival among young people. It offered a great opportunity to bunch together and to have fun after grim Lent which had lasted for a month and a half.

For offences committed during Lent, an offender would be taken into the bathhouse and shut there with a cat, a goose and a ram to scratch him for the sins.

Children were told beforehand, "If you're good, the Easter Man will bring you eggs". When the children asked how the Easter Man managed to get so many eggs, they were told the Easter Bunny was cooking eggs on a stove on the skirts of the wood and dyeing the eggs for small children. A sunbeam reflected by water or an object was sometimes referred to as the Easter Man. People would say, "The Easter Man is supplying his eggs". In particular, the Easter morning was joyous for children who found Easter eggs under the pillow or in a basket under the window.

Farmers used to take bones to church for a special blessing. They brought the blessed bones back home and buried them in the corners of the plot in the hope that grains would crop and the crops would not be flattened by hail. In the morning on Easter Day, men pounded the roofing with a peel to withstand a windstorm.

In Kulyčiai Village, people said that the Easter Man was carrying eggs in a cart. After parents have chosen as many Easter eggs as they'd like, the Easter Man continued his tour.

Some oats were sowed in a bowl to decorate the table well before Easter so that they were finger length by Easter. Oat sprouts had eggs around and a lamb figurine in the middle - the prospect of a rich harvest.

A very responsible task of Easter egg colouring was committed to girls. According to J. Šliavas, Easter

eggs had to be painted and decorated by girls. Egg dyes were made with boiling birch-rod leaves, onion shells or alder bark, and alum. Dyed eggs were etched with sun, star, fir-tree and grass-snake designs. Sometimes eggs were decorated using wax.

On Easter morning, the mistress put a piece of every dish in a basket or a nice linen bag and took to church for a special blessing. After the service the people stowed foods outside the church to be blessed by a priest. When people returned to their homes after the resurrection, they first ate the food that had been blessed and then other Easter specialties. A large Easter meal consisted of meat, bacon, sausage, sauerkraut, pies, cakes, butter, even goose, turkey or piglet in richer households.

In his research study in the customs observed by Žeimelis town dwellers in the late 19th century J. Šliavas wrote that lads used to walk across the village, clacking and scrounging for beer, eggs and other treats. If they called on a girl who did not have any Easter eggs left, they would take her to the barn and seat in a nest box.

If someone had to go away at Easter, s/he put a boiled egg into a carpetbag to make the trip a success. If the trip failed, the egg was buried in the ground to rot.

After Easter brunch was over, children called at their godmother's place. Traditionally she would give two Easter eggs. Children visited their neighbours too. They would come and stand at the door, lowering their heads, with their fingers in their mouths. The mistress understood that the children came to expect Easter eggs.

An old beautiful godmother-visiting tradition at Easter brought children and their godparents together. Giving eggs as gifts at Easter time meant wishing happiness and health.

On the very first Easter day, young people gathered around the swing in the afternoon for a swing and an Easter egg roll. Kids and young folk tested out sleight of hand rolling Easter eggs. Eggs were rolled down a hill or a slide made of a piece of wood or bark, with one end raised and the other lying on the ground. When an egg is rolled down, the objective is to hit or knock it off with another egg. Hit the egg and it is yours! To make the egg roll more successful, children caught a butterfly and put it in the hat. The loser who had no more eggs left would bring a potato, stuff a coin into it and roll instead of an egg. Eggs were rolled close to the ground to raise grass snakes and plants subsequently. Usually two children stood on a swing facing each other. Children went swinging throughout the week before Low Sunday or even until Pentecost. The swing was then dismantled so children would not trample the yard and make noise.

At Easter, the baron's sister would stroll about Pakruojis estate, carrying Easter eggs in a basket. On the way, she gave her eggs to each child she met. The children had to kiss her hand in return.

Priests forbade swinging in sermons saying that Judas sold Christ out for 30 pieces of silver. Unable to live in peace with himself, soon he hanged himself swinging back and forth from the tree. Therefore, swinging at Easter was associated with hanging of Judas (Sigutėnai).

A bright and clear Easter morning predicted a good year meanwhile the dim sky implied summer haze.

Low Sunday. The first Sunday after Easter is called Low Sunday or Little Easter for children. Eggs laid by hens throughout a week are dyed, the Easter egg roll is held and swinging is done. People meet their relatives who were absent at the family celebration at Easter for some reason. On Low Sunday, only children take part in an egg cracking contest.

Saint George's Day, Lithuanian feast of the greenery of spring, was celebrated by farmers and horse-herds on March 23. On that day, animals were released from working, riding or ploughing. Disregard for this custom could cause animal deaths due to diseases or beast attacks. In order to get a good harvest, one was to avoid

fieldwork: tilling, harrowing, digging, sowing, even staking. Livestock were put out to pasture for the first time on Saint George's Day. Prior to pasture animals were exposed to herbal or palm incense to keep them healthy. Farmers expected more milk from cows and more eggs from hens. A bunch of cattle shed keys, a scythe or an ax would be placed under the barn door threshold, hoping they would protect animals against thieves, wolves and diseases. Cattle were driven through waters to wash ailments away. People believed that having cold water poured over the shepherd's head when he and his herd returned from the pasture helped him to grow faster. Then he was treated to eggs, cheese, and butter. Shepherds huddled together to bake Saint George's Day omelette.

Ascension Day and Pentecost, two movable feasts in the Christian calendar, are celebrated the last month of spring. **Ascension Day** falls on the sixth Thursday of Easter. The three days before Ascension Thursday have been known as the **Rogation Days**. These are Christian days of prayer for peace, health, and bountiful crops. In advance of the Rogation Days, girls would place wreaths around the crosses to be visited. In the mornings, people used to gather around the village crosses to chant and pray for good weather, mostly rain. Sowing was not permitted during the Rogation Days to prevent crops from flattening.

Ascension Day is one of the earliest festivals of tillers. Farmers would take a walk around the fields believing that this magical arch round the crops would prevent evil demons from trespassing. Traditionally six dumplings were cooked for the household on Ascension Day.

The late spring and early summer celebration of **Pentecost**, the day of birch worship and shepherds, falls on the seventh week after Easter. The worship of cattle and plant life is central to Pentecost. On the night before Pentecost, farmers decorated their cottage doors, ceilings, and lanes with birch twigs. On Pentecost morning, shepherds would fasten birch twigs to the horns of the cows before turning the stock out. Landlords sprinkled their fields with holy water to protect them from hail damage. Upon return from pasture shepherds were welcomed by the mistress and treated to eggs, cheese, and cake. Traditionally seven dumplings were cooked for the household at Pentecost. People would say that the one who ate seven dumplings at Pentecost would be blessed with joy and happiness all the year round. The hired men entertained the landlords with beer they had brewed by Pentecost. People could safely bathe after Pentecost without fearing disease or ghost attacks.

Prepared by Valentina Alekseriūnaite

**Sigutėnų
kaimo
bendruomenės
pavasario
kviesliai**

**Šventė -
didžiausias
džiaugsmas
vaikams**

Pavasario kelias į Lygumus

Gražus saulėlydis Lygumų seniūnijoje

**Klovainių
bendruomenė
rengia garsiausią
Kaziuko mugę
Pakruojo rajone**

**Pinti krepšiai -
mėgstama
Kaziuko mugės
prekė**

**Neįgaliųjų centro
vaikų darbelius
pristato jų mokytoja,
žinomiausia vytelių
pynėja rajone**

**Kaziuko mugėje
mielai prekiauja
ir jaunieji
klovainiečiai**

**Mugėje
prekiaujamais
dirbiniais
domisi ir
jaunieji
pirkėjai**

**Tradicinis
Kaziuko
mugės
akcentas –
verbos**

**Savo vietą mugėje
randa ir vietos
dailininkų kūriniai**

**Labai daug dalyvių susirenka į Kaziuko
mugę Klovainiuose**

**Ilgais žiemos
vakarais
sukurti labai
dailūs mezginiai**

**Jaunieji tradicijų
puoselėtojai iš
Žvirblonių kaimo
bendruomenės**

**Kaziuko mugės
tradicijas
pradedama kurti ir
Žvirblonių kaimo
bendruomenė**

**Balsių kaimo
bendruomenė
kiekvieną
pavasarį
kviečia į
Juozuko
mugę**

**Mažiausios
Juozuko mugės
prekiautojos**

**Iš mugės niekas
neišeina tuščiomis
rankomis**

**Pavasariniam
švarinimuisi pats laikas
išsigyti gerą šluotą**

**Jaunosios
gaspadinės siūlo
gardžias velykines
„pintinėles“**

Balsių
panelių
blynai

Mugės metu
siūlomi
užkandžiai

**Verbų
sekmadienio
laukiant**

**Mugėje gausu vietos
gyventojų rankdarbių**

**Juozuko mugės
šeimininkės**

**Mikoliškyje
išlikusi tradicija
paruošti malkas
kitai žiemai iki
parskrendant
gandrams**

**Malkų
skaldymas -
tikrai ne
vienos dienos
darbas**

**Kaimo vyrams
visada yra ką
meistrauti prieš
pradedant
pavasario
darbus**

**Pirmieji
gandrai
Mikoliškio
kaimo
bendruomenėje**

**Verbų sekmadienis
Pakruojo Šv. Jono
Krikštytojo
bažnyčioje**

**Tradiciniai atlaidų
gardėšiai – ledinukai**

**Velykinis „kiškutis“
laukia savo pirkėjo**

**Šventiniam stalui
papuošti galima
rinktis įvairius
akcentus**

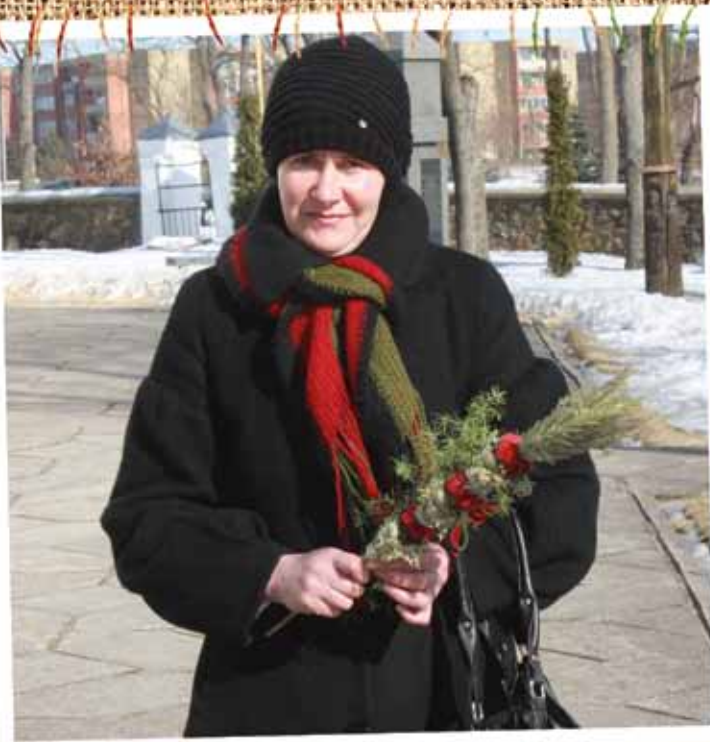
**Atlaiduose
visada
malonu
sutikti senus
pažįstamus**

**Tradicijų laikosi
kelios šeimos kartos**

**Kiekvienoje verbų
puokštelėje sudėta
gili prasmė**

**Bažnyčios šventorių puošia garsių
medžio drožėjų koplytstulpiai**

**Po atlaidų dar norisi
pabendrauti**

**Klovainių
bendruomenėje
velykinių
puokščių
kūrimas tapo
tradicija**

**Visada naudingi
idėjos autorės
patarimai**

**Puokštės kūrimas -
labai kruopštus
darbas**

**Kiekviena
stengiasi, kad
jos puokštė būtų
gražiausia**

**Puokštėje labai
svarbu spalvų
deriniai**

**Paskutiniai
puokštės
pagražinimai**

**Mamos
patarimai labai
praverčia
ieškant
įdomesnių
akcentų**

**Sigutėnų
kaimo
bendruomenėje
vyksta
pasiruošimas
artėjančioms
šventėms**

**Netradicinis
margutis –
dovana
bendruomenės
pirmininkei**

**Sigutėnų
bendruomenėje
svečiai visada
sutinkami su
daina**

**Atgaivinama senoji
tradicija, kad
dvaro ponis vaikus
kviesdavo į Velykėlių
popietę**

**Velykėlės
labiausiai
džiugina vaikus**

**Gražiausi
margučiai jau
laukia vaikų**

**Kieno
kiaušinį
pavyks
pamušti?**

**Grikpėdžių kaimo
bendruomenėje
nepamirštos
Velykėlių tradicijos**

**„Velykų bobutės“
dovana**

**Mažiesiems
žvirbloniečiams
gera ir jauku
bendruomenės
namuose**

**Vaikučių
dovanėlės
mamoms**

**Pavasarinis
upelio
čiurlenimas**

**Pirmosios
žibutės**

**Paukšteliai labai
laukia šiltų
pavasario dienų**

**Dar viena saulėta
diena - ir visas
miškas sužydės**

**Beržo „žirginėliai“
džiaugiasi saulės
šiluma**

**Akį džiugina
mėlyni žiedai**

**Guostagalio
kaime išlikusios
gegužinės pamaldos,
tarmiškai vadinamos
„mojavomis“**

**Taip ir
perduodamos
tradicijos iš
kartos į kartą**

**Triškonių kaimo
kapela sukaupusi
pilną kraitę senųjų
krašto dainų**

**Triškoniečiai
daug istorijų
moka paporinti
tarmiškai**

**Grikpėdžių kaimo
bendruomenėje
gerai žinomos
apeigų paslaptys**

**Tuoj
viskas
sužaliuos**

**Kai atbunda gamta,
visiems prasideda
darbymetis**

**„Namus“ jau
išsirinkau**

VVG „PAKRUOJO RAJONO PARTNERYSTĖ“
2013 M. KOVO 27 DIENĄ SURENGĖ RENGINĮ
„PAVASARIO GAMTOS ATGIMIMO ŠVENTĖS TRADICIJOS, PAPROČIAI IR APEIGOS“

Į šventę pasipuošę tautiniais rūbais susirinko 150 atstovų – amatininkų, liaudies tradicijų puoselėtojų, bendruomenių bei jaunimo organizacijų atstovų iš Pakruojo, Akmenės, Dobelės (Latvija) vietos veiklos grupių teritorijų. Šventės mugėje savo dirbinius pristatė visų trijų rajonų amatininkai ir prieš savaitę vykusio plenero dalyviai.

Renginį nuotaikingu pavasarinio šokių pradėjo Pakruojo kultūros centro merginų šokių grupė. Prie jų labai gražiais, prasmingais linkėjimais prisijungė šventės organizatoriai: VVG „Pakruojo rajono partnerystė“ pirmininkas Arturas Stankevičius ir direktorė Marija Žiubrienė, linkėję, kad į kiekvienus namus ateitų švelnus pavasario saulės spindulys, kad širdys prisipildytų gaivaus pavasario džiaugsmo ir vidinės darnos, kartu primindami, kaip svarbu branginti ir ateities kartoms perduoti savojo karšto tradicijas bei papročius. Pakruojo rajono savivaldybės merė Asta Jasiūnienė tarmiška kalba pasveikinusį visus tarptautinio projekto dalyvius kalbėjo apie prasmingą projekto idėją, pabrėždama, kad tik bendraudami ir bendradarbiaudami, puoselėdami ir gaivindami krašto tradicijas, išreikšdami savitumą, būsime įdomūs ir patrauklūs kitiems. Su švente susirinkusius sveikino Pakruojo dekanas Ričardas Rutkauskas, gražius linkėjimus ir dovanas pakruojiečiams perdavė projekto koordinatore, „Dobelės rajona lauku partnerība“ valdybos pirmininkė Dace Vilmane, Akmenės rajono vietos veiklos grupės pirmininkas Algirdas Bučys.

Projekto vadovė Marija Žiubrienė pristatė tarptautinio bendradarbiavimo projekto tikslus, paaiškino, kas lėmė projekto partnerių pasirinkimą, papasakojo, kad šiuo projektu siekiama plėtoti Lietuvos ir Latvijos vietos veiklos grupių partnerystę ir abipusį bendradarbiavimą, organizuoti bendrus plenerus su amatininkais ir etninės kultūros tradicijų puoselėtojais, panaudojant sukaupią vietos žmonių patirtį, regioniniu bei tarptautiniu lygmeniu populiarinti tautodaile, amatus ir krašto šventes. Renginio dalyviams buvo parodytos prieš savaitę Pakruojo rajone vykusio dviejų dienų plenero dalyvių nuotraukos su nuotaikingais komentarais. Linksmus kūrinius šventės dalyviams dovanojo Pakruojo kultūros centro muzikantai Egidijus Impolis ir Gintautas Gvazdauskas.

Po jų pasirodymo renginio vedėja Irena Kybartienė visus pakvietė į pavasario gamtos atgimimo šventės prasmės, tradicijų, papročių ir apeigų pristatymą. Simboliškai ir labai gražiai buvo pristatytos laistymosi vandeniu apeigos. I. Kybartienė papasakojo apie margintų kiaušinių naudojimą apeigyne, apie magiškas marginto kiaušinio galias, o vietos veiklos grupių vadovai svečius vaišino kiaušiniiais. Nors lalavimas yra vienas iš senųjų papročių, Pakruojo krašte jis nebuvo labai paplitęs, tad didesnis dėmesys buvo skirtas kiaušiniavimo tradicijai pristatyti. Kol vietos veiklos grupių pirmininkai gavę užduotį lankė šventės amatininkus ir derėjosi, kuris daugiau surinks kiaušinių bei kitų dovanų, kiti šventės dalyviai klausėsi deklamuojamų posmų ir Pamūšio kultūros namų vaikų čirenimų bei čiulbėjimų. Suburtos komandos išsirinkusios kiaušinius bandė jų stiprumą, bet azartiškiausiai visi dalyviai susirungė kiaušinių ridinėjimo varžytuvėse. Plenero dalyvių specialiai padarytais loveliais kiekvienas stengėsi nuridenti kiaušinį taip, kad jis pamušų kitą kiaušinį. Šioje rungtyje geriausiai sekėsi rajono meri Astai Jasiūnienei, kuri į pakruojiečių krepšelį pririnko daugiausiai kiaušinių. Linksmi pasivaržę, šventės dalyviai skubėjo paragauti pavasario gamtos atbudimo šventės apeiginių valgių. Po vaišių visi susirinko pasižiūrėti Pamūšio kultūros namų vaikų folkloro ansamblio „Naujapamūšis“, Dobelės folkloro ansamblio, Akmenės kultūros namų folkloro ansamblio pasirodymų, po kurių savo dovanas išdalino Velykė, o VVG „Pakruojo rajono partnerystė“ apdovanojo tautodailininkus ir svečius.

**Pavasario gamtos atbudimo šventės
prasmės, tradicijų, papročių ir apeigų
pristatymo akimirkos**

**Pavasario gamtos
atbudimo šventės
prasmės, tradicijų,
papročių ir apeigų
pristatymo
akimirkos**

**Pavasario gamtos
atbudimo šventės
prasmės, tradicijų,
papročių ir apeigų
pristatymo
akimirkos**

**Ūkininkų
akis džiugina
želmenų jūra**

**Žydinčių sodų
harmonija**

Tas žiedų baltumas...